

A BÁNYA

A MAGYARHONI
FÖLDIANI TÁRSULA
KÖNYVTÁRÁBÓL.

BÁNYÁSZATI, IPARI, KERESKEDELMI ÉS PÉNZÜGYI HETILAP

Szerkesztőség és kladóhivatal: Budapest, VI., Dalszínház-u. 8. (Az Operával szemben) Telefon 23-33. Előfizetési árak: Egész évre 10.— K Fél évre 5.— K Egyes szám ára 30 fillér	Főszerkesztő Vécsey István Társszerkesztő Dr. Makai Aladár Felelős szerkesztő Apsay V. János	Hirdetési feltételek:
	Megjelenik minden vasárnap	Minden szó 4 fillér Kövér betűvel 8 " Egész oldal, 1-szeri közlés 80 kor. Fél oldal 1-szeri közlés 40

Valami a magyar márványbányászatról.

(M.) Hatalmas monumentumok, gyöngéd szculpturák keresett anyaga, mindennemű viz- és magasépítészet nélkülözhetetlen alkotó eleme, a butoripar és még sok más iparág nap-nap után használt kövülete a márváynak nevezett kristályosan szemcsés mészkő. Talán némileg már fényüzési cikk, de annyira el van terjedve, hogy termelése és fogyasztása a megnyilatkozó nagy arányoknál fogva felette lényeges és számottevő.

Magyarország márványtelepeiben az átlagnál gazdagabbnak mondható és csodálatos mégis, hogy jóformán egyenlő minőség mellett a szobrász a carrarai márványt keresi, az építész és az iparvilág meg a belga, francia, sőt osztrák márványokat favorizálja, a magyart pedig csak akkor használja, ha éppen már nagyon muszáj.

Ezt az áldatlan és egészségtelen állapotot még jobban elmérgesíti az a körülmény, hogy a külföld, jól lévén — véletlenül — a viszonyok felől informálva, alaposan ki is használja a helyzetet és a felhajtott árak mellett hatalmi szempontokat is érvényesítve, — ritka kivételektől eltekintve — másképp nem szállít, mint hogy a magyar rendelő még a szállítás előtt neki a vitelárat, de még a fuvarkötségeket is biztosítja.

Szinte már nevetségessé válik az érdekelt magyar művész, iparos és kereskedővilág élhetetlenséggel határos birkatürelme az illetén eljárás mellett és hogy most p. o. a carrarai bányák, amelyek a professzionátus olasz képfaragó-grémiumok kezében vannak, egyáltalán nem adnak el Magyarországra szobormárványt és ezáltal koldusbotra juttatják a magyar képfaragóiparosok egész tömegét, — nem azt teszik, hogy az olasz márványra kimondják a bojkottot és helyette a hozzá közel álló Csikmegyei és vidéki márványt veszik alkalmazásba, — hanem inkább kiküldik a kifaragandó modelleket Carrarába és a magyar őstermeléstől elvont ezrek mellett még a magyar iparművészettől is százezreket vonnak el.

Mindenképp rosszul van ez így. De talán másképp nem is lehet. Mert gazdasági kérdés az

egész ügy, amelynek gazdasági okai vannak és amely csak gazdasági eszközökkel oldható meg.

A magyar márványtermelés el van hanyagolva, a természet kincsei parlagon hevernek. Kevés tőkével, úgy lehet, kevés szakértelemmel és nagyon-nagyon kevés jóindulattal van a márványbányászat nálunk felkarolva. Hiányzik a kereskedelmi szellem is a bányatulajdonosokban és az általános vám- és tarifapolitika szintén nem segíti elő a fejlődést és a fellendülést. A vasuti összeköttetések is jórészt hiányzanak és így a piac alig látható el és még ez is rosszul. Könnyebb és olcsóbb ma Belgiumból vagy Olaszországból márványt kapni, mint a magyar bányákból és ha már meg is kapja az ember a drágább magyar márványt, sok köszönet nincs benne; a fele szállítás közben eltört, az épen maradt fele rész meg hibásan van fejtve, gondatlanul van fűrészelve, össze van repedezve. A jó őanyagot tönkreteszi a hanyag kezelés, nem csoda hát, hogy a magyar márváynak csak „elvbén“ van jó hira, de a praktikus életben szivesebben használják a külföldit. És ekként siklik ki lassan a talaj a magyar márvány alól, ekként van, hogy a bányák nagy része üzem kívül van helyezve, mert a termelés folytatása nem érdemes és nem hozza meg a várt anyagi eredményt.

Fájdalommal szemléljük ezt a sivár képet és aggodalommal nézünk a jövő elébe, amely — ha a dolgok tovább is így fognak folyni, — még sötétebb perspektívát mutat. Ma még csak stagnál a márványtermelés, még csak pang, de a dekadencia következetesen halad előre, ha hamarosan valami változás nem történik. Ne várjunk mindent az államtól, az elég, ha a tarifális viszonyokat megjavítja és a közlekedés hiányait pótolja, ami reméljük, már csak rövid idő kérdése. Keressük a hibát inkább magunkban és igyekezzünk módot lelteni azok orvoslására.

Ébredjenek végre öntudatra a magyar márványbányák tulajdonosai és kezelői és elsősorban tanuljanak. Tanulják meg a külföldön a márványtermelés minden csinját-binját, tanuljanak meg bánni az általuk produkálható értékes anyaggal a kifejtéstől

kezdve egész az elszállításig. Azután szivjanak magukba egy kis kereskedelmi szellemet. Ne sajnálják a tőkét bányájuktól, szerezzék be a szükséges technikai berendezéseket és alkalmazzanak mindenütt szakértő embereket. Végül merjenek versenyezni a külfölddel, hisz nem olyan kockázatos valami ez, különösen most, amikor a külföldi márványbányák szinte tobzódnak az árak felemelésében és az eladási feltételek súlyosításában. Ha jó árut fognak termelni, nem képzelhető, hogy ne kapnának jó árt is érte, mert ha a szükséglet épp oly jó minőségű, hazai termékekkel is kielégíthető, minden különösebb hazafiasság nélkül is bizonyos, hogy a fogyasztó érdekeltség inkább itthonról vásárol, mint a külföldről, amelynek basáskodó szekaturáival amugy is épp torkig van.

Meg kell hát kezdeni a derakas munkát és pedig mielőbb. A szorgos munkálkodás és a lankadatlán kitartás gazdag gyümölcsöket ígérnek és mi szentül hisszük, hogy ezek a gyümölcsök végre meg is fognak érni, ha a magyar márványbányászat eddigi indolenciájával valahára felhagy.

A foszfor és multja.

Irta Gy. Gy

Bányaiparunk egy oly fontos terméke, mint a foszfor, ez idén jubilál. 300 esztendeje lesz annak, hogy a foszfort felfalálták, vagy legalább is annak gyakorlati jelentőségére rájöttek. Egy oly fontos bányaipari termékünk hasznáról, jelen állapotáról és jövőjéről, mint a minő a foszfor is hazánkban, legközelebb részletesen fogok megemlékezni, ám addig is, a foszfor felfalálásának közel háromévszázados multjáról kívánok egyet-mást elmondani.

A foszfor, a villamosság mai korszakában kétségtelenül szerény háttérbe szorult, ám azért jelentőségét el nem veszítette; a jövő bányaiparának egyik nem utolsó feladata lesz, a foszfort, amelyet az ipar egyáltalán nem nélkülözhet, a gyakorlati életben, a manál jelentősebb pozícióhoz juttatni.

A bányászat és a vegyészet egyaránt sokat köszön a bölcsök kövét s a „quinta essentia“-t hajszólo regi kor alchymistáinak.

Aristoteléstől Hermes Trismegistosig, avagy Albertus Magnusig, a föld belsejének, s a bányászatnak termékei voltak azok kizárólag, amelyeket az alchymisták kísérletezéseikhez felhasználhattak. Ez uton juttattak aztán lassanként a foszfor felfalálás nyitójához is.

A foszfor szó, mint a világosság fogalma már a görögök előtt ismeretes volt. Ám azért korántsem a foszfor felfalálásának időpontja, vágyis a XVII. század második fele volt az, amely a foszfor jelentőségét világgraszólóvá emelte, ez már csak a XIX. századnak volt fentartva, amidőn a természettudományok előrehaladásával, a vegytudomány, s annak keretében a bányaipar mai virágzásának, reméljük, semmiesetre sem végső fokára juthatott.

A bányászattal és alchymióval foglalkozó arabok azért már jóval a XVII. század előtt ismerték a foszfort s a foszfor előállításának módját. A keresztes hadjáratok idején, Alchid Bechil saracén tudós már ismerte a foszfort s annak előállításával tanítványait is megismertette. Ám aztán a kalifák uralmának meg-

szüntével, a mórok és arabok bányaművelése és vegy-kísérletezése szüneteltek, találmányaik pedig lassanként feledésbe merültek, úgy, hogy mire Casciorolus Vince a bolognai neves alchymista, a XVII. század elején az első foszfortartalmu közetet kísérletek tárgyává tette, a XVII. század tudományos világa, a foszforról, mint teljesen új találmányról beszél.

Casciorolus újabb adatok szerint, nem 1602-ben, hanem 1608-ban, a Bologna mellett emelkedő Paterno-hegy lábánál, az állami közetek tanulmányozása közben olyan kövekre akadt, amelyek a sötétben világítottak. A bolognai „világító“ kövek legnagyobbja aztán, akárcsak manapság a Cullinan gyémánt, világszerte feltűnést keltett. Az egyes uralkodók csodálatos ritka ásványként küldözgették azt egymásnak megtekintésül. Casciorolus köve így megfordult II. Ferdinánd magyar király és német-római császár asztalán, XIII. Lajos francia királynál, III. Fülöp spanyol és I. Károly angol uralkodóknál. Fortunius Licetus olasz író 1640-ben külön munkában is ismerteti Casciorolus bolognai „fénylő“ követ.

A szász Baeduinus kísérletezések közben krétát oldott salétromsavban; a kísérletek alatt hátramaradt salétromsavas mész Baeduinus álmélködésére a sötétben csak oly intenzív világított, mint a Baeduinus korában 1670 körül. Európaszerte már jól ismert Casciorolus-féle bolognai világító ásvány. Kunkel, wittenbergi egyetemi vegytanár „Laboratorium chemicum“ című egykoru munkájában részletesen megemlékezik ugy Casciorolus leletéről, mint Baeduinus kísérleteiről; utóbbi egyébként nem átalotta a fénylő salétromsavas meszet csodaextraktumként magas összegekben áruba bocsátani. Kunkel további kísérletezések közben megállapította aztán a foszfornak azt a jellemző tulajdonságát, hogy az a fénysugárakat magába szivja.

Kunkellel egyidőben fogott Brand dr. hamburgi tanár a foszforelőállítás tökéletesítéséhez. Brand foszforelőállításának titkát Kunkel magas összegért megszerezni kívánta; ám erre Brand nem volt hajlandó; végre aztán Krafft, Kunkelnek assisztense megnyerte Brand bizalmát annyira, hogy ez utóbbi, a foszforelőállítás módját 200 taléért közölte Krafftal.

Kunkel, Brand és Krafft előállításí módszere, mai bányaiparunk foszfortermeléseihöz mérten, bizony nagyon kezdetleges volt. Ugyanis mindhármun legfőként a vizelet anyagából vonták ki a foszfort.

A foszforgyártás tulajdonképpeni feltalálója aztán Bayle angol vegyész lett, aki Kunkel és társai találmányát tökéletesítette.

A Bayle által előállított foszfor, akkortájt még rendkívül ritka és becses produktum volt. Még maga Krafft is ezeket kapott a nagy választófejedelemtől 1676-ban s II. Károly angol királytól 1677-ben, azért hogy foszforkészítményének egy-egy adagját az uralkodók rendelkezésére bocsátotta.

A II. Károly király birtokába került foszfor szolgált aztán alapul Bayle angol udvari vegyész további kísérleteihez.

Angliát leszámítva, a foszfor előállítását a XVII. század végével Brand ugyszólván monopolizálta; ám aztán utóbb a foszforkészítés nagy titkát tőle bárki megvásárolhatta 10 talléért egyszer és mindenkorra!

A mint Leibnitz, a bölcsesz írja, Brand meg is gazdagodott a foszforelőállítás révén; sőt a hannoveri választófejedelem, Janos Frigyes évi kegydíjat is adott Brandnak azért, hogy kísérletezéseit s a foszfor előállítását továbbra is folytathassa.

A foszforelőállítás aztán gyorsan elterjedt Európaszerte. Brand egyik tanítványa jó pénzért megismertette azt az akkor független apróbb olasz államok valamennyijével, úgy, hogy hamarosan aztán az Ap-

peániai félsziget a foszforelőállítás terén már a XVIII. század folyamán magát első helyre küzdötte.

Hogy egyébként a foszfor nemcsak a vizeletből nyerhető, azzal már a VII. században Kunkel tisztában volt. Körutjai alkalmával, amelyeket az akkor élt európai uralkodók udvaránál tett, ismételtén magyarázta érdeklődő fejedelmi hallgatói előtt, hogy „a föld és a bányászat legtöbb terméke tartalmaz foszfort, ám egyben felaláljuk a foszfor anyagát nemcsak a föld mélyének egyes napfényre kerülő közeteiben, hanem foszfor van az emberen kívül az állatban s a növényekben egyaránt mindott, ahol bomlási folyamatok a foszfor létrejöttét elősegítik.”

Bayle után Hankwitz német vegyész volt az, aki a foszforelőállítás terén több oly jelentős mozzanatra tudott rájönni, amelyeket a foszforelőállítás terén a bányaiipar s a vegyészet ma sem nélkülözhetnek.

A foszfor jelentőségéről manapság s annak vonatkozásáról hazánk bányaiiparára, más alkalommal szölok. Ezuttal csakis Casciorolusról és utódairól kellett a 300 éves foszfor jubileum alkalmával legálább röviden megemlékeznem.

Előfizetési felhívás.

Mielőtt „A Bányá”-t utnak indítottuk volna, számot vetettünk azzal a kérdéssel, hogy vajjon egyáltalában szükség van-e rá?

Hónapokon át tervezgettünk s fontolgattuk az eshetőségeket. Láttuk, hogy míg a külföld fejlett bányászatának ügyeit a számtalan hetilap és szakfolyóirat mellett tekintélyes napilapok is szolgálják, addig Magyarországon *alig pár* folyóirat foglalkozik tudományos alapon a magyar bányászattal.

Hiányzott tehát olyan sajtóorganum, mely a nagy közönség érdeklődését volna hivatva felkelteni bányászatunk iránt itthon, a külföldön pedig a tőke vállalkozási kedvét megnyerni, hogy ezáltal a bányabirtokosok végre-valahára reményeik teljesülését lássák.

Ezt a hiányt igyekszik „A Bányá” pótolni.

Meggyőződünk ugyanis arról, hogy a lefolyt év közgazdasági és pénzügyi pangása dacára is számos bányabirtokos hozzánk fordult, hogy értékesítsük bányabirtokát. Ez több esetben sikerült is. Az értékesítés nehéz feladatának megoldása körül sajnálattal tapasztaltuk azonban, hogy a bányabirtokosok előkészületlen állapotban, szinte potomáron vesztegeltetnek, hozzá nem értő, lelkiismeretlen közvetítés mellett.

Meggyőződünk továbbá arról is, hogy a külföldi pénzkörök idegenkednek a magyar bányaiüzletektől, mivel már igen sokan irreális módon rászédetve, százezreket vesztek vállalkozásaiken.

Hazafias gondolkodásunk és a baj felismerése arra ösztönzött tehát, hogy ezt a felfogást eloszlassuk s a külföldi tőke előtt ismét jó hírnévre állítsuk vissza a magyar bányászatot.

„A Bányá” legelső sorban közös érdekeltségbe igyekszik vonni hazánk összes bányabirtokosait, hogy érdekeiket védve, egy közös cél felé törekedjünk a bányabirtokosok értékesítésére.

„A Bányá” díjtalanul áll rendelkezésére olvasóinak s bármilyen ügyben szívesen ad utbaigazítást.

„A Bányá” foglalkozni fog az összes bányaiipari, kereskedelmi és pénzügyi kérdésekkel. Közleményeit s rovatait tekintélyes szakférfiak írják, kiknek legnemesebb törekvésük: kitűzött céljaink elérése.

Programmunk a munka, célunk a magyar bányaiipar fejlesztése; reméljük, hisszük, hogy a nagy közönség jó indulata s támogatása velünk lesz.

A lap előfizetési ára:

Egész évre	10.— kor.
Félévre	5.— kor.
Egyes szám ára	—30 fill.

Csakis éves és féléves előfizetést fogad el

A Bányá kiadóhivatala.

Ánkét a bányatörvény revíziójáról.

Első kérdés.

Mi képezze a bányatulajdonjog alapját, a bányafőurijog (bányaregalitáció) avagy az általános bányaszabadság?

A ma érvényben lévő, az 1854. évi május hó 23-án kelt császári nyílt parancsossal kibocsájtott és az 1861. évi „Ideiglenes törvénykezési szabályok” VII. R. IV. fej. 15. §-a által hatályban tartott általános bányatörvény főalapját a bányafőurijog képezi. Ez alatt az értendő, hogy a bányák — amint ez Magyarországon egyébként elejétől fogva is van — nem a földbirtoknak képezik tartozékát, hanem közvetlenül a király főuri jogának vannak alárendelve. Ez a szociális bányafőurijog hajdanta az általános adományozási jognak volt a kifolyása, mert a fejedelem, aki a földbirtokokat is adományozta, fenntartotta magának a hasznos ásványokat és ezeket vagy maga használta ki, vagy pedig külön adományozta őket érdemes híveinek.

A bányafőurijog illetéknép ugyszólván hűbéri viszonyt teremtett az uralkodó és az adományos között és a fejedelem ennél fogva, amint adományozta a bányát, épp úgy vonhatta azt el ismét az eddigi tulajdonostól.

A későbbi jogfejlődés révén lassanként nyilvánvalóvá vált, hogy a bányaiipar csak úgy virágozhatik, ha a bányavállalkozó valódi, vagy legalább ehhez hasonló tulajdont nyer és nem függ az önkénytől és már az 1523:39. t.-c. behozta az általános bányaszabadságot.

Az eddigi természetes fejlődési folyamat azonban irányát nem tartotta meg tovább, mert a bányajog ezutáni alakulása idegen behatások révén elvesztette maga alól az evolúció talaját és figyelem nélkül a történeti előzményekre, új csapáson kezdett haladni. Már az 1753. évi Miksa-féle bányarendelet visszatért a bányafőurijog alapjához és az ennek nyomán keletkezett statutumok, sőt még az összes későbbi törvények is egész máig mind ezen az alapon állanak. Igaz ugyan, hogy a jelenlegi bányatörvény már tért enged a bányaszabadság elvének is, ez azonban még mindig csak elburkoltan jelentkezik és a főelv mégis a régi hűbéri jellegű bányaregalitáció maradt.

A most röviden vázolt történeti visszpillantás fonalán tisztán állván már előttünk a bányafőurijog fogalma, még csak a bányamivelési szabadság eszméjének némi megvilágítása szükséges.

Tudjuk, hogy a bányászatnak a földtulajdonhoz

való viszonya vagy úgy rendezhető, hogy kimondjuk, miszerint a föld belsejében lévő ásványok a föld felületének tartozékát képezik és így a földtulajdonos rendelkezése alá esnek, — vagy pedig úgy, hogy megállapítatik, miszerint valamennyi, esetleg csak némely ásvány ki van véve a föld tulajdonosának jogi uralma alól és bárkinek jogában áll meghatározott feltételek mellett ezen ásványok után kutatni és azokat birtokba venni. A jogi rendezés ezen utóbb érintett módja jelenti a bányaművelési szabadságot.

Ha már most az a kérdés, hogy a létesítendő új bányatörvényt melyik alapelve fektessük le, kétséget nem szenved, hogy a bányaművelési szabadság lehet csupán az a talpkő, amelyen a többi törvényes rendelkezés felépül. Már a történeti fejlődés irányzatánál fogva, de jogbölcészeti szempontból is egyedül a bányaművelési szabadság felelhet meg a modern törvényhozás igényeinek, mert az bővebb indokolás nélkül is belátható, hogy ma már a középkori elavult jogi fogalmakra törvényt alapítani nem lehet. Ha sikerülni fog a létesítendő törvényben a földtulajdonnak a bányatulajdon javára a bányaművelési szabadság által való korlátozását akként szabályozni, hogy az a szükséges mértéken túl ne terjedjen, eliminálható lesz a bányaművelési szabadságnak minden, úgy a köz- mint a magánérdeket sértő veszélye és biztosak lehetünk benne, hogy úgy rendszerileg, mint gyakorlatilag helyes utat követünk a bányaművelési szabadságnak tisztult és kijegecesedett formájában való törvénybe iktatásáig.

Csak mellesleg jegyezzük meg, hogy a legtöbb külföldi törvényhozás is ez alapon kodifikálta bányajogát és hogy a mi álláspontunkkal azonos az eddigi magyar törvényjavaslatok, valamint legkiválóbb bányajogászaink egyhangú álláspontja is.

Kerjük a kérdéshez olvasóink minél szélesebb körű hozzászólását.

Dr. M. A.

BANYAHIREK.

A homoródvölgyi szénterület és a homoródvölgyi helyi érdekű vasut.

Lapunk, mely a gyakorlati bányászat érdekeit szolgálja, a bányaterületek ismertetésére különös súlyt fektet, mert ezáltal nem csak tulajdonos érdeket, hanem fontos bányászati közérdeket is mozdít elő. A bányaterületek ismertetése révén a pénzkörök és a kormány figyelmét óhajtjuk az illető bányavállalatra irányítani és így módon is előmozdítani veljünk bányászatunk érdekeit. Természetes, hogy lapunk csakis reális alapon nyugvó bányavállalatokkal foglalkozhatik, mivel a gyakorlati szempontok eleve kizárják, hogy mi kizárólag reménybeli törekvéseket tárgyaljunk.

A hazai újabb bányászati vállalkozások közül, a Homoródvölgyi kőszénterület keltett méltó érdeklődést és lapunk egyik barátja által, az „A Banya” 2-ik számában közzétett cikk a közérdeklődést oly mérvben keltette fel, hogy lapunk szerkesztősége a helyszínére szakközlegét elküldötte, hogy így módon a szénterület viszonyairól meggyőződést szerezve, olvasóinkat kellőleg tájékoztassuk. Kiküldött munkatársunk, a nehéz téli idő dacára is, hűségesen eljárva, jelentésében tapasztalatairól beszámolt. Az élénk terjesztett szakvéleményből kiemeljük, hogy a lapunkban a homoródvölgyi szénterületről felemlített adatok a tényekkel teljesen egyezők és kiemeljük,

hogy a szóban forgó szénterület intenzív bányaműveléshez elegendő szenet, még pedig a jobb minőségű barna szént tartalmazza és ottan száz évre is elegendő szenet áll a bányaművelés rendelkezésére.

A Homoródvölgyben felhalmozott szénkészlet sok ezer derék székelynek biztos kenyereket adhatna és már e révén is nemzeti missziót tölthetne be a szóban forgó szénbányászat. A minden feltételnek megfelelő szénbányavállalat még is létérti nehézküldömet folytat, mert hiányzik a kellő közlekedési eszköz, a vasut, hogy a temérdek szén a világcipacra szállíttassék. A 20 000 kataszt. hold bányaterület agilis tulajdonosa, Schwartz Adolf bányavállalkozó, keszsegesen kalauzolta kiküldöttünket, ki is ez által teljes tájékoztatást és áttekintést nyert a homoródi szénterületről.

Schwartz Adolf bányabirtokos felismerve a helyzetet, tisztán látja, hogy vasut nélkül bányáját nem fejlesztheti, mert is a vasut megteremtésének kérdését kezébe vette és azt megvalósítani óhajtja.

E célból a banya területét átszelő rendszeres nyomtávolságú másodrendű vasut építésére nézve az előmunkálatok engedélyezéseért most adta be kérelmét. A kérelem adatai szerint a tervezett vasut 22 klm. hosszban a Mav. Homoródkőhalom állomásból kiindulva, a népes Homoródvölgyben, Mirkvásár, Zsombor, H.-Ujfalú, H.-Okland, H.-Karácsonfa érintésével Homoród-Almásig építtetnék és így a szénbányaterület a forgalom halozatával kapcsolhatnák össze.

Habar meggyőződésünk, hogy hazafias kormányunk, a közérdeket tekintve, a kért előmunkálati engedélyt meg fogja adni, mégis nemi aggodalommal tekintünk azon nehézségekre, melyek a fent megjelölt bányaparvasut létesítése ele akadályt gördíthetnek és habar a vasut létesítését talán megakadályozni nem képesek, mégis attól tartunk, hogy a gyors keresztülvitelt hátráltatni fogjak.

Tudvalevőleg már évekket ezeleőtt, egy más érdekelt egyén, ugyanezen vasutra kért és kapott előmunkálati engedélyt, de az engedély tulajdonosa mai napig sem tett a vasut létesítése érdekében lépéseket, sőt ellenőrizhetlen hírek szerint az egészenk olyan színezete van, mintha ő egy más szénterület érdekében, a homoródvölgyi vasut kiépítését egyenesen elodázni akarná és így az ő kezében az engedély tulajdonképpen arra szolgálna, hogy a homoródvölgyi vasut létesítését megakaszssa. Mi nem akarunk az ilyen híreknek hitelt adni, mert nem tételezhetjük fel, hogy a hazafiatlanság és a rut önérdek, a közérdek felett állandó győzelmet arathasson, de kötelességünk a közszájon forgó verziót regisztrálni, mert hírlapirói feladatunknak tartjuk a jó ügyet fenyegető veszélyekre, az illetékes faktorok figyelmét idejekorán felhívni. Szent meggyőződésünk, hogy nemzeti kormányunk bölcsessége célhoz vezető intézkedéssel a homoródvölgyi bányavasut gyors kiépítését lehetővé teszi és a bányatulajdonos méltányos kérelmét teljesíteni fogja.

Különben erre az ügyre legközelebb még visszatérünk.

Ki akar szenet bányászni? Ilyen cím alatt lapunk múlt számában felhívtuk olvasóink figyelmét a szatmármegyei Turvékonyá község határában észlelhető szénelőjövetelekre. Erre vonatkozólag lapunk zártkör nagyfontosságú dologról értesít szatmármegyei tudósítónk. A kies fekvésű s ásványvízéről híres *Bikszád* község határában tényleg kutattak szén után s két méter vastagságú lignitre bukkantak. A vidék előkelő szakférfiai véleménye szerint gazdag szénterületre kell, hogy találjanak s legközelebb megkezdik a rendszeres feltárást.

Dalmácia kincsei. Erős harc indult meg a magyar politikában s a társadalomban egyaránt Dalmácia visszacsatolásáért. Nem is csoda, ha azok, akik ismerik ezt a kis tengerpartot — olyan szívósan küzdenek az eszébe megvalósításaért, mert valóságos kincses háza a különböző ásványoknak és ipari cikkeknek a kis Dalmácia.

Dalmácia természeti kincsei jelentékenyek és ezeknek a kiaknázása végett olasz tőkepenészek a múlt évben mintegy 20 millió koronát fektettek vállalatokba. Dalmácia legnevezetesebb természeti kincsei: az aszfalt, amely egyszerű finomítás után jóval felülmúlja a finomított trinidadi aszfaltot. A legnagyobb vállalat dr. König Gyula műegyetemi tanár testvérének kezében van. Az aszfalt nagy bitumentartalma arra enged következtetni, hogy ott petróleumot is fognak találni. Most évenként 200.000 mm. aszfaltot lehet termelni a dalmata bányákban.

Észak-Dalmáciában a Mare di Novigrad és a Mare di Karin tengeröblök közt 150 km.-nyi szénmedence van, amely évszázadokon át évenként egy millió tonna szenet képes produkálni. A dalmata szén barnaszén, kokszolásra alkalmas, nagyon hasonlít az angol szénhez (5000 kalóriás). Nagy mennyiségben fordul elő a bauxit is, amelyből alumini-umot és aluminiumsókat gyártanak.

Kitűnő márga, agyag és mészkő van a tenger mellett cémentgyártáshoz. Dalmáciai cementből épült Diocletianus palotája Spalatóban, meg a római vízvezeték. Alakult is olasz tőkével cementgyári vállalat, amely tőkéjét csakhamar 750.000 koronára emelte.

Nagy kincse Dalmáciának a sok márványtelep. Az itt termelt márvány nem a magyar, hanem az osztrák márványokkal versenyez. Vannak aztán vas, mangánere, festékföldek.

Értelemek Menyháza vidékén. Menyháza vidékének gazdag érterületeire hívja fel az érdekeltek figyelmét Papp Károly tollából kikerült geológiai tanulmány, mely szerint a Restyirata — vidéki vas- és mangán-értelemeknek megbecsülhetetlen értékük van. A restyiratai fensík egykori völgyeinek fenekére csapták le a stagnáló vizek és szénsavas vasas-források a linconitot s egyéb érceket. A vasércnek képződésének ideje a pliocen-korszak vége s a diluvium eleje.

Köszén a Kárpátokban. Sokan foglalkoztak már azzal a kérdéssel, hogy vajjon lehet-e szén a Kárpátok alatt. Frech Frigyes egy nagyobb szabású tanulmányban, a dobsinai és kornyarévi alsókarbon-korú fauna feldolgozása közben arra az eredményre jutott, hogy látszólag Magyarország tektonikai tekintetben is a Nyugathoz csatlakozik, ahol a középkarbonbeli redőzés a fiatal paleozóos korszak legmélyebbre ható eredményeit tünteti elő. Hazánk-ból eddigelé alsókarbon korú kőületes rétegek nem voltak ismeretesek, a dobsinai és kornyarévi új leletek tehát egyszersmind a legidősebb magyarországi kőületek is. Szerző megjegyzi, hogy nem lehetetlen, miszerint a Kárpátok magvának, vagy a „belső övnek“ körében valahol, a fiatalabb hatalmas üledékes takarók védelme alatt, a produktív köszénformációnak egyik röge megmaradt légyen.

Arany az Érchegeység nyugati részén. Az erdély-részi Érchegeység nyugati területén kétféle tektonikai irány uralkodik: egy északnyugati és egy észak-északkeleti, melyek szoros összefüggésben vannak a bő aranyat tartalmazó tellérhasadásokkal. Egy neves geológus nem régen azt a nevezetes megfigyelést tette, hogy ezek a hasadások azonban csakis ott tartalmazznak aranyat, ahol az erupciós kúrtól közelébe érnek vagy annak szélét metszik.

PÉNZ ÜGYI, IPARI ÉS KERESKEDELM HIREK.

Az amerikai acéltröszt.

Csak az alkothat magának fogalmat az ipar szédületes fejlődéséről, aki az amerikai vállalatokat ismeri. Az acéltröszt például az egész világ legnagyobb iparvállalata. Négyszáz ipartelepet egyesített egy vezető kéz alá, 168.000 munkást foglalkoztat és az Egyesült-Államok összes vastermeléséből 70–80 százalékot szállít.

A tröszt magvát a Carnegie-társaság képezi, melynek egyik intézője magyar ember, (a nemrég elhunyt Schwab Károly.) és amely egymaga több mint 50.000 munkás foglalkoztat. A Carnegie-társaságnak hat nagyobb vállalata van.

A társaság széntelepei közt legnagyobb a con- nelsvillei, 300 láb mélységben; a telep hossza 64 mértföld, szélessége 4 mértföld és vastagsága 4 láb.

A társaságnak saját vaséritelepei, saját gőzhajói és saját vasutai vannak.

Még bámulatosabb az Egyesült-Államok vas- és acélműveinek munkája.

Üzembem van ezidőszert 410 nagyolvasztó évi 27,650 0.0 tonna vastermelő képességgel; 1901-ben volt 406 nagyolvasztó üzembem. Építés alatt van 17 olvasztó. A 427 nagyolvasztóból 56 használ faszenet és 371 használ kokszot és antracitot. Öt olvasztó készít ezenfölül ferrosiliciumot, ferrochromot, ferro-wolframot stb. elektromosság segítségével.

A faszénolvasztók évi átlagos termelőképessége 15 207 tonna, a koksz és antracit-olvasztóké 73 286 tonna. A megfelelő évi átlagos termelőképesség 1901-ben volt 14.179 tonna és 69 252 tonna.

Üzembem van ezidőszert 572 hengermű és acélmű; építés alatt van 12, rekonstruálva 1 és tervezés alatt 2. 1901-ben volt 527, 28, 2 és 6 A hengerművek évi termelőképessége 25,978.000 tonna készárú.

Az acélvállalatok közt a Buffalóban levő Lackawanna Steel Company, a világ legnagyobb acélművére.

A Lackawanna Steel Company, az ország leg- régibb hengerműjének volt tulajdonosa. Eredetileg a Lackawanna Iron & Coal Company név alatt 1840-ben Scranton-ban vasíneket hengereltek, később azonban Bessemer-művei egészítették ki telepüket, az első acélöntést 1875-ben eszközölve. A Scrantoni Steel Company 1883-ban lépett életbe és 1891-ben egyesült a Lackawanna Company-val s az új társulat neve lett Lackawanna Iron & Steel Company, 1899-ben, miután meggyőződtek, hogy Scranton geográfia helyzete miatt az acélsín-gyártás terén kedvezően nem versenyezhetnek, új telep építését határozták el egy igen kívánatos helyen, Stony Point-on, Buffalo mellett. Az eredeti terv az volt, hogy a régi művet lassankint az új helyre fogják áttelepíteni. 1902-ben alakult a Lackawanna Steel Company, mely társulat megszerezte a régi Lackawanna Iron & Steel Company birtokait s ezenkívül számos más birtokot is megvett.

Ezek az adatok világosan mutatják, micsoda hatalmat képviselnek az érc vállalatok az Unióban, melynek e nemű ipara páratlanul áll az egész világon.

Legújabb tudósításunka következő: Az amerikai vaspiac- ról szóló legutóbbi jelentések egybehangzóan konstatálják, hogy az új üzletkötések a vas- és acélműveknél csak cs- kélyebb terjedelemben fordultak elő és így a kilátások a

jövőre nézve kedvezőtlenek. Mindennek dacára az United States Steel Corporation elnökének kijelentése szerint hetven vezető acélgyáros a napokban tartott értekezletén meggyeztek arra nézve, hogy a jelenlegi acélárakat nem változtatják.

A sóhiány igazi okai címen foglalkoztunk lapunk első számában a sóhiány okaival. Cikkünk feltűnést keltett mérvadó körökben, honnan a következő kommunikét kaptuk

A múlt év utolsó hónapjaiban valósággal országos csapással fejlődött sóhiány következtében az érdekelt közgazdasági körök élénk várakozással néznek elébe az országos sóforgalom statisztikai összállításának.

Az immár elkészült idevonatkozó statisztikai adatokból értesülésünk szerint az tűnik ki, hogy a nyomoruságos vasuti viszonyok és a nagy waggonhiány dacára az elmúlt évben az ország összes sóhiányainál mintegy 700 waggonnal növekedett a sószállítás; e mennyiségből 500 waggon a konyhasóra esik, a többi pedig a marhasó és iparsó között oszlik meg. Az összes sószállítás az elmúlt évben 19.600 waggonyi mennyiséget tett. Annak a körülménynek, hogy a még sohasem tapasztalt mérvű waggonhiány dacára a sóforgalomban növekedés konstataálható, magyarázata az a tény, miszerint a múlt év első három negyedévében a sóforgalom óriási lendületet nyert s oly előrehaladást ért el, melyet még a november-decemberi kinos waggonhiány se tudott egészen telemészteni. A sóforgalomnak illetően kedvező alakulása kellő hatással mutatkozik az állampénztári kimutatásokban is, amennyiben a kincstár jövedelme a sóeladásból 1907-ben kereken 1.400.000 koronával növekedett, jóllehet a waggonhiány közel 1 millió koronányi kárt okozott, úgy, hogy ha ez be nem következik, az állam bevétele a sójüvedékből majdnem harmadfél millió koronával több lett volna, mint az előző évben. A múlt évihez hasonló sóhiány megismétlődésének elkerülése céljából mint értesülünk, beható tárgyalások folynak a kereskedelmügyi és a pézügyi miniszteriumok, valamint az érdekelt tényezők közt.

Igy hát első számunkban említett sérelmek valószínűleg orvosolhatók, ami a sóraktárak visszaállításával, hisszük, könnyű is lesz.

A mozdonygyárak királya. A világ legnagyobb mozdonygyára a „Baldwin Lokomotive Works“. Hetvenkét évvel ezelőtt (1832-ben) alapította Baldwin W. Mátyás Filadelfiában. Az első mozdony elkészítése akkor egy évig tartott. Ma egy napra hat mozdony jut. Egy esztendő 300 munkanapja alatt kétezer mozdony készül; 1903-ban 2.022 készült, nem számítva azt a 250 mozdonyt, amit csak javítottak. A gyárból, amióta alapították 24.000 mozdony került ki. Az első ezer mozdony harminc év alatt készült, (1861-ben szállította a gyár az ezredik mozdonyát.) A második ezer mozdony már nyolc év alatt készült (1861—1869 ig), a harmadik ezer már három év alatt (1869—1872.), a 4000-ik 1876-ban, az 5000-ik 1880-ban, a 6000-ik 1882-ben, a 7000-ik 1883-ban, a 8000-ik 1886-ban, a 9000-ik 1888-ban, a 10.000-ik 1889-ben, a 11.000-ik 1890-ben, a 12.000-ik 1891-ben. Azóta mind rövidebb időközökben készült el a mozdonyok ezre és a megrendelők közt már nemcsak amerikai vasutak, de külföldi kormányok és vasutak is szerepeltek, többek közt Norvégia, Oroszország, Kína, Dél-Afrika. A mozdonyok szerkezete vagy gyártási módja mindig egy-egy újítást mutatott föl és az angolokat nem egyszer döbbentették meg az árbeli feltételek és a hihetetlenül rövid szállítási határidők, amelyekkel a Baldwin Works a nemzetközi pályázatokon legyőztek minden versenyt. A st.-louis-i kiállításon a cég vagy husz mozdonyt mutatott be, legrégibb és legújabb gyártmányait, utóbbiak közt több villamos üzemre berendezett, melyek az avatott szakembereket a legnagyobb bámulatba ejtették.

A Magyar Villamosági r. t. fiúmei telepének Fiume város részéről történendő megvásárlását illetőleg a jelzett

vállalat és a város tanácsa között az egyezség már megtörtént, melynek jóváhagyása fölött Fiume közgyűlése holnap fog dönteni. A társulat egri telepét már megvette Eger városa 500.000 koronáért.

A vasmegeyi Rohoncon levő asbest-telep anyagából rövid szálu volta dacára — sok mindenféle technikai cikk volna előállítható, ha — tőke volna hozzá. A *Standard* műszaki részvénytársaság elődje, a Kuschnitzky és Grünhut-cég felakarta segélyezni a rohonci asbest-telepet és a kibontakozás előkészítése végett az 1907. év végéig opcióval kötötte le az ügyet s most — mint megbízható helyről értesülünk — ezt az opciót nem hosszabbította meg.

Állami szubvenció felvidéki iparvállalatoknak. A kereskedelmi miniszter a felvidéki kis- és gyáripár föllendülése céljából több vállalatnak állami szubvenciót engedélyezett. Nevezetesen *Walkó Gábor* és fiai gölnicbányai lánegyárosoknak a fogógyártás meghonosítása céljából 18.000 koronát, *Streck János* és fia gölnicbányai vashámortulajdonosnak 16.000 koronát, *Csernecky Testvérek* ólublói bányárosoknak, *Horváth Pál* homonnai kályhagyárosnak 4000 koronát, *Bachleda Károly* kisszebeni asztalosnak 3400 koronát, *Rombauer* és *Beck* löcsei bányárosoknak 6000 koronát, továbbá *Sperling Vilmos* és *Scholcz Emil* leibici posztósoknak, *Saxa Béla* löcsei és *Dacsinszky Adolf* löcsei kályhásnak különböző gépeket adományozott.

Közszén-forgalom a fővárosban. A székesfőváros statisztikai hivatalának a kimutatása szerint, az elmúlt héten a következő volt a közszén forgalma: *Behozták Budapestre* a M. Á. V. vonalain 315.087 métermázsát, a Déli vasuton 2200 mm., a helyi érdekű vasutakon 78.480 mm. Összesen 395.767 métermázsát. Az év eleje óta behoztak 1.492.874 métermázsát, míg tavaly ugyanebben az időszakban 884.108 métermázsát. Eszerint az idén a behozatal 608.766 métermázsával volt több. *Elszállítottak Budapestről* a M. Á. V. vonalain 15.017 métermázsát. Más vonalakon nem történt elszállítás. Az év eleje óta elszállítottak 79.145 métermázsát, tavaly pedig 126.121 métermázsát. Így tehát az idén az elszállítás *kevésbé* volt 46.976 métermázsánál.

A szénsavas ásványvíz jelentősége. A Magyar Mérnök- és Építő-Egyesület nagytermében a minap este *Pazár István* kir. mérnök szabad előadást tartott a szénsavas ásványvíz jelentőségéről, foglálásáról és töltéséről. Az előadó az ásványvíz fontosságát első sorban közegészségügyi és gazdasági szempontból tárgyalta és megemlítette azokat a jórészt jogos panaszokat, amelyek a közönség körében az ásványvíz drága volta és változó minősége miatt hallhatók. A külföldi víz behozatala ellen szerinte főleg a belföldi víz szakszerű és higiénikus kezelése a legjobb védekezés, de sokat tehetnének az illetékes orvosok is, akik közül egyesek csupán tájékozatlanságból javasolják a sokszor mesterséges külföldi ásványvíz fogyasztását. Mert, aki ásványvízünkkel behatóan foglalkozik, meggyőződhetik arról, hogy nincs a természetes szénsavas víznek az a lá tája, amelylyel hazánk — főleg Erdély — a legkitűnőbb minőségben ne rendelkezne. Forrásainknak oly nagy a bősége, hogy belőlük már most is 16 millió palackot lehetne évente produkálni, ha pedig a kereslet megfelelően növekedne, ezt a mennyiséget tizszereséig lehetne fokozni. Nem itéli el a mesterségesen szénsavval telített édes víz forgalomba hozatalát, ha a használt víz és a szénsav megfelelő, de szükségesnek tartja a mesterséges előállítását a címkén feltüntetni. Azután részletesen tárgyalta hidrológiai és kémiai szempontból a források foglalását és a víz töltésének különböző módszerét. Előadás után vetített képeken illusztrálta a horszéki, szántói, elöpataki, buziási, parádi, Szalvátor, kálnói stb. savanyúvíz foglalását és töltését.

A vasművek kiviteli nehézségek. A Magyar vasművek és gépgyárak országos egyesületének folyó évi

január hó 31-én tartott ülésében egyes gyárak felpanaszolták a kikészítési eljárásnál tapasztalható nehézségeket, amelyek nagy hátrányára vannak a kiviteli üzletnek s melyek alkalmassá teszik arra, hogy a kikészítési eljárásnál nyújtott kedvezményeket teljesen illuzóriusakká tegyék. Az egyesület azon határozatot hozta, hogy ez ügyben fölterjesztést intéz a kereskedelemügyi miniszterhez, kérvén, hogy a jelenlegi hosszadalmas s úgy a gyárakra, mint az ügyre káros eljárási módok a jövőre megfelelően módosítottassanak.

A porosz-sziléziai szénforgalom korlátozása. A porosz-sziléziai bányaterületekről ezután ezidén sokkal könnyebben szállítanak szenet, mint a múlt évben, amikor a folytonos árutorlódás és állandó vagonhiány a forgalmat minduntalan megzavarta. A kedvezőbb forgalmi viszonyok dacára, minap váratlanul beszüntették az összes porosz határszéli állomásokról a szénszállítást. Ezt a forgalmi korlátozást annak tulajdonítják, hogy az államosított északi vasút állomásaira számos szénszállítmányt adtak fel az utóbbi napokban, melyek hamarosan torlódást idéztek elő. E tilalom kellemeellenül érint bennünket is, mert a Kassa-Oderbergi vasut, mely a porosz szénszállítmányokat közvetíti, szintén el van zárva, dacára annak, hogy a forgalmi torlódás egy másik vonaton állott be. Remélhető azonban, hogy néhány napon belül feldolgozzák az árutorlódást s a forgalom újra megnyílik.

A magyar kir. pénztári jegyek kamatlába. A hivatalos lap e heti száma közli a pénzügyminiszternek e hónap 4-én kelt rendeletét, mely szerint a magyar királyi kamatozó pénztári jegyek kamatlába a jelen hirdetmény kelte napjától kezdődő hatálylával, további intézkedésig, akként állapítatik meg, hogy a jelzett időponttól kezdve kibocsátandó három (3) hónapi lejáratu pénztári jegyek négy (4) százalékkal, a hat (6) hónapi lejáratuak pedig négy és fél (4½) százalékkal fognak kamatozni.

A korlátolt felelősségű társaságok fejlődése Ausztriában. Az asszociációnak ezt a formáját az 1906. január 15-én életbelépett törvény honosította meg Ausztriában és noha ekként a korlátolt felelősségű társaságok még csak két éves fejlődésre tekinthetnek vissza, számuk máris igen jelentékenyen gyarapodott. 1906-ban 229 millió K alaptőkével 56 korlátolt felelősségű társaság jött létre, 1907-ben 41-84 millió K tőkével 186 vállalat alakult s mivel eddig egyetlen egy sem szűnt meg, 1907. év végén már 242 korlátolt felelősségű társaság állott fenn Ausztriában, melyek 646 millió K alaptőkét képviseltek. Ezzel szemben 1907-ben csak 45 kereskedelmi és ipar-részvénytársaság létesült összesen 437 millió K részvénytőkével. Ebből látható, hogy az új alakzat főleg iparvállalatok létesítése terén gyorsan kedvelté vált, minek egyik oka az is, hogy az ennépültségi formánál az alaptőkéhez való hozzájárulási összegek belizetését a törvény kötelezőleg nem mondta ki. Vannak korlátolt felelősségű vállalatok, melyek csak 500—1000 K tényleges befizetésével alakultak, úgy, hogy átlag véve a jegyzett alaptőkék alig negyedrésze van befizetve.

Uj iparvállalatok.

Karcagon napi 300 mm. gabona feldolgozására szolgáló mőmalom r. t. van alakuloban.

Szczurovicze-broay-i fakiviteli r. t. cimen vállalat alakult Budapesten 1.740.000 k. rona tőkével, mely átvette a **Laendler Aladár és Spitz Márkus** cég galíciai faipar vállalatait.

Moson és Magyaróvár városok együttesen elhatározták, hogy mind a két városra kiterjedőleg villanyvilágítást létesítenek, mivégből több villamosági vállalatot ajánlatételre hívtak fel. A villamosmő létesítését olyképp tervezik, hogy annak villamos vasuti üzemre való kiterjesztése is elő legyen készítve.

Hartmann Sándor aradi billárdgyáros Aradon új szerkezetű — ellipszis formájú — billárdasztalgyárat szándékozik létesíteni.

A Dynamit Nobel r. t. Pozsonyban rézgálicgyárat épített.

Brassóban a kereskedelmi miniszter mintegy 600.000

korona költséggel ipariskolát és targoncműhelyt épített. A terveket már elkészítették s a versenytárgyalást legközelebb kiírják.

Zentai és rosányi egyesített iparvállalatok r. t. cég alatt Zentán 1.700.000 korona alaptőkével alakították át a Markovits Lajos és Társa zentai fűrészgyárat, villanytelepét, léglagyárat és malmát.

A Salgótarjáni köszénbánya r. t. 1907-ben már 14 millióról 18 millió koronára emelt alaptőkéjével dolgozott és bő leírások után a 348.996 korona átlózat befizetésével 4.443.993 korona tiszta nyereséget ért el.

Galántán új pénztárat van alakuloban 300.000 korona alaptőkével. Az alapítók élén dr. Pely Géza galántai ügyvéd áll.

Raky-féle hazai huta- és bányaipar rt. cég alatt Budapesten új bányaipari részvénytársaság alakult 100.000 K alaptőkével (1000 drb 100 koronás részvény.) Az igazgatóság tagjai: Almásy Kálmán gróf, Szápáry László gróf, Hatvany-Deutsch Károly, Raky Ania, Goszthony Mihály, Landsberg Herman és Wacholder Miksa. A felügyelőbizottság tagjai: Gaal Tibor, Bán Ágoston és Hegyi Jenő.

Uj fémárugyár. Fémárugyár c. alatt alakult egy részvénytársaság 25.000 K részvénytőkével. A részvénytársaság átvette Wolf Sándor mérnök erzsébfalvai fémárugyárat s azt némileg kibővítve és vanóntóddéval felszerelve, az eddigi keretekben folytatni fogja. Az eddigi tulajdonos mint fő részvényes és ügyvezető-igazgató, továbbra is érdekelve marad. Az igazgatóság tagjai: Cserháti Jenő volt Ganz-gyári igazgató (elnök), Schimanek Emil műegyetemi tanár, Mechwart Hugó mérnök, Deutsch Arthur malátagyáros, Friedmann Zsigmond (Bécs), Gárdonyi Miksa mérnök (London) és Wolf Sándor. A felügyelőbizottság tagjai: Bálint Gyula, Auer József és Gottesmann Henrik (Soroksár).

Uj kénsvagyár. Mint levelezőnk írja: január hó 25-én d. e. 10 órakor Alsófernezeélyen egész csendben, nagy jelentőségű hivatalos eljárás ment végbe. Ekkor nyitották meg a kénsvagyárat. Jelen voltak a nagybányai m. kir. bányaigazgatóság részéről: Neubauer Ferenc min. tanácsos, Ob'atek Béla, Weisz György bánya tanácsosok, Berks Leo pénzügyi tanácsos és György Gusztáv vegyelemző hivatali főnök; a fernezeelyi kohó részéről: Hullán János főnök, Alföldy Zoltán mérnök, Schwartz Lajos és Schelle Gyula segédmérnökök és Zavilla Arnold gyakornok. A Phönix kénsvagyár részéről: Bedő Béla elnök-igazgató Budapestről; Auer Henrik fernezeelyi gyári üzemvezető és Bachmann Károly építész, aki az egész gyárat építette. Megtekintették az üzemnek indított gyárat, annak berendezéseit, felszereléseit részletesen és a miniszteri tanácsos a kincstár részéről kijelentette, hogy hozzájárul a gyár megindításához és jelentését megteszi a miniszteriumnak arról, hogy a kénsvagyár elkészült és működését megkezdette, illetőleg üzemét a szerződés értelmében megindította.

KÜLFÖLD.

Pénzügyi krízis Portugáliában. A portugáliai események, a király és a trónörökös meggyilkolása s a rettenetes merénylet nyomán támadt politikai zűrzavar Európa pénzügyvilágát is közelről érinti, mert hiszen Portugália a legeladósodottabb országok egyike. A legutóbbi kimutatás szerint 532 millió milreis (532 K) belföldi és 3418 millió font sterling külföldi államadósság után kellett kamatot fizetni. A kamat 21-21 millió milreist tett ki, ami az összes állami bevételek 30 százalékat emésztette fel s legnagyobb része Németországba, Angolországba s Franciaországba jutott. Portugália állami csődje 1892-ben keletkezett s csak tíz év múlva, 1902-ben szűnt meg annyira, hogy az ország pénzügyviszonyait valamiképpen rendezni lehetett. Ez a rendezés nem sokat használt az ország külföldi hitelezőinek, akikkel felette mostohán bántak Portugália mindeakori

pénzügyminiszterei. A külföldi hitelezők esztendőnkön keresztül egy fillér kamatot sem kaptak, a belföldieknek valamit mégis juttattak. Az 1902-ik évben kibocsátott 3 százalékos államadóssági kötvényekkel valamiképpen sikerült rendet csinálni olyképpen, hogy ennek az államadósságnak törlesztésére lekötötték a vámbevételeket. Kivéve a dohány és gabona vámját, a dohánymonopóliumi jövedelmet pedig a dohánykölcsön ellenében elzálogosították. A kincstártól ily módon elvont jövedelmet minden 14 napban ki kellett fizetni a külföldi pénzintézeteknek, amelyek az államkölcsönt lebonnyoltották. A portugál értékek ettől az időtől kezdve emelkedtek is, aminek azonban végét vetettek Portugália politikai viszonyai. A járadék árfolya tetemesen csökkent s az arany-árszó, amely az ország gazdasági tevékenységét megbénította, újra visszatért s a múlt év novemberében 25 százalék volt s a királygyilkosság előtti napon is 11 százalék. Valószínű, hogy az ellenzék műve volt az értékek erős árhanyatlása, amely ily módon akart Franko elbocsátott miniszterelnök diktátori működésének kárt okozni. Most még bajos volna Portugália jelenlegi pénzügyi helyzetéről tiszta képet alkotni. Az 1907—1908. évi budget 68.546 kontós bevételt s 70.168 kontós kiadást tüntet fel, a deficit tehát 1621 kontós volt, amely az elmúlt évek deficitje folytán 76.949 kontós függő adósságot eredményezett. Ha Portugália politikai viszonyai csendesebb mederbe terelődnek, a külföldi hitelezők tőkéit nem fenyegeti veszedelem. Politikai okok idézték fel a jelenlegi krízist s nem gazdasági okok; s éppen ezért addig, míg a politikai helyzet nem tisztázódik, Portugália pénzügyi helyzetéről nem lehet ítéletet mondani, mert nem lehet tudni, hova fejlődnek Portugália politikai viszonyai. A legújabb politikai csemények, különösen a kormányváltás, mégis némi kedvező eredményekkel biztat.

A világ legmagasabb vasútja. Argentínában néhány hét előtt adták át a forgalomnak a világ legmagasabb vasútját. Eredetileg csak ércszállításra volt ez szánva a Cordillerákban fekvő La Mejicana kerület s az argentiniai északi vasut vonalán fekvő Chilechito állomás közt, újabb elhatározás szerint azonban a személyforgalom lebonyolítására is fog szolgálni. Argentina tudvalevőleg rendkívül gazdag ércben. Az Andokban fekvő Rioja-tartományban már a XVI. század végén voltak bányaművek. Az Andes-vonulat ugyyszólván áthághatlan magassága s az Aconcagua 6970 m-re meredező hegycsoportjai azonban nagyon megnehezítették mindaddig az ércszállítást.

Mindez akadályok elhárítására épült az említett függő vasut, amelynek 35 km. hosszú drótkötél pályáján nem kevesebb mint 3536 m. esése van. Az alsó állomás ugyanis 1049, a felső végállomás pedig 4585 méter magasságban, tehát 400 méterrel fekszik magasabban, mint a Jungfrau-vasut. A vasut óránként 4000 kg. ércet szállít 9 km. sebességgel.

BÁNYAJOG.

Jogesetek.

Valamely bánya termékeinek értékesítése tekintetében szerződésileg biztosított kizárólagos eladási joggal szemben az értékesítési kötelezettség képezi a viszonyos szolgáltatást. A bányatermékek panaszolt rossz minősége nem oly kedvezőtlen hatással bíró változás, amely csak a szerződés létrejötte után állott elő, tehát nem képezhet okot a szerződéses kötelezettség teljesítésének megtagadására.

(Curia 1907. febr. 1. 68/907. sz.)

Az aranyos-maróthi kir. törvényszék ítélt A kir. törvényszék a peres felek között 1900. évi december hó 4-én megkötött szerződést érvénytelennek és megszüntetnek mondja ki, alpereseket viszonkeresetükkel elutasítja és köte-

lezi őket, hogy felperesnek 990 K tőkét, ennek 1901. évi február hó 27-étől járó 5 százalékos kamatait és 683 K 60 f. perköltséget egyetemlegesen megfizessenek.

Indokok: Alperesek az A) alatti 1900. évi december hó 4-én kelt szerződéssel megszerezték felperestől a fenyőkosztolányi kőszénbánya termékeinek Budapesten és 50 kilométer sugáru környezetén belül három éven át való elárusítási jogát olyképpen, hogy felperes a bánya termékeit ezen a területen más vevőknek el nem adhatja.

Felperes ezen szerződés alapján alpereseknek eladott 2150 mm. szén hátralékos vételárát követeli, egyúttal pedig a szerződés érvénytelenítését kéri azon az alapon, hogy alperesek nem tettek fizetési kötelezettségeiknek eleget és szerződésszegést követtek el azáltal, hogy 1900. évi december hó 4-étől 1901. február hó 6-áig csak 2150 mm. szenet vettek át, holott a bánya ezen időben 24.708 mm. szenet termelt.

Alperesek elismerik, hogy a kérdéses idő alatt csak 2150 mm. szenet rendeltek meg és vettek át, azzal védekeznek azonban, hogy felperes silány minőségű szenet szállított, ami azt eredményezte, hogy alperesnek vevői az árut át nem vették és az ügyletektől visszaléptek. Ily körülmények között felperes volt a szerződésszegő, ugyanezért kár és elvont hasznok címén 52.928 koronát vesznek viszonkeresetbe.

Nem bír alappal felperesnek azaz álláspontja, hogy a fizetés nem teljesítése alapján a szerződés megszüntetését jogosan követelheti, mert jogszabály, hogy a fizetés nem teljesítése csak kikötés esetén teszi a másik felet a szerződés érvénytelenítésére jogosulttá, különben pedig csak arra, hogy annak teljesítését követelje.

A nem kellő mérvben való átvételre alapított érvénytelenségi okot illetőleg azonban helyes a felperes álláspontja, mert az A) alatti 1. pontjában foglalt abból a rendelkezésből, hogy felperes Budapesten és ennek 50 km. sugáru környezetén belül másoknak szenet nem szállíthat, világosan következtethető, hogy alperesek a felperes összes széntermékeinek átvételére vállaltak kötelezettséget. Kétségtelen tehát, hogy alperesek részéről a szerződés teljesítésbe nem ment, mivel szemben alperesek bizonyítani kívánták, hogy a teljesítés a felperes hibájából azért maradt el, mert a szén a megrendelt minőségnek meg nem felelt.

A kivett tanuvallomások e részben nem bizonyultak perdöntőknek és mert alperesek az A) alatti szerződés szerinti nem mastra szerinti szállítást igényelhetek, hanem a felperesi szénbányában termelt kőszén átvételére vállalkoztak, a kir. törvényszék az alperesek által szolgáltatott bizonyítékokkal felperes álláspontját megdöntöttek nem találta.

Ez alapon felperes jogosítva volt a szerződéstől egyoldalul elállani, miért is a keresetnek helyt adni és annak értelmében alpereseket marasztalni kellett.

A készpénzbeli marasztalás összegét az összeszámokozás alapján kellett megállapítani.

Alperesek viszonkeresetükkel ehhez képest azért voltak elutasítandók, mert az általuk felhozott tények bizonyítva nincsenek és mert ők szolgáltatván okot a szerződés felbontására, a szerződés felbontása által okozott kárak megtérítését sem követelhetik.

A pozsonyi kir. ítélőtábla a következőleg ítelt: A kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletét azzal a helyesbítéssel, hogy az A) alatti szerződést nem érvénytelennek, de a kereset beadásának napjától kezdve a felekre nézve hatálytalannak mondja ki, indokainál fogva és még azért hagyja helyben, mert alperesek az A) alatti szerződés megköté-

sekor ismerték a szerződés tárgyát képező szén minőségét és ha ezen minőség, amint azt alperesek panaszozzák, rossz is volt, ez a tény nem képez oly kedvezőtlen változást, amely csak a szerződés létrejötte után állott elő és ekkép a szerződéses kötelezettségek teljesítésének megtagadására okot szolgálhatna.

A m. kir. Curia a másodbiróság ítéletét indokainál fogva helybenhagyta.

A bányamérnök működése közben szerzett betegsége az általa önként választott foglalkozással járó következmény, amiért a szolgálatadó kártérítési felelősségre nem vonható.

(Curia 1907. dec. 28. 396/1907. szám.)

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék ítelt: Felperest keresetével elutasítatik.

Indokok: Felperes keresetét kettős jogalapon indította; először, hogy neki, mint az alperesi részvénytársaságnál alkalmazott bányamérnöknek B. L. vezérigazgató 1904. július 7-én azt az ígéretet tette, hogy mivel a társaság szolgálatában lett munkaképtelenné, évi nyugdíjáról 2000 K-ra fog kiegészíttetni, a társaság azonban ennek a reá nézve kötelező megállapodásnak nem tett eleget, — másodsor kártérítés jogcímén, mert a társaság szolgálatában, az annak részére teljesített munka közben betegedett meg és vált munkaképtelenné.

Felperes az első jogalponak bizonyítására alperesnek ídőkut kinált, amelyet alperes el is fogadott. De a kir. törvényszék ezt mellőzte, mert ha sikerülne is az a bizonyítás, az egyedül B. L. vezérigazgató által tett ígéret a társaságot még nem kötelezné, amennyiben a cégjegyzék szerint a cég érvényes jegyzésére két igazgatósági tag aláírása szükséges.

Felperes annak bizonyítására továbbá, hogy a munkaképtelenségét előidéző betegségét, a gyógyíthatlan gerincagybaj, — az alperes részére teljesített szolgálatában s annak folyamánaként kapta, — az őt gyógykezelő orvosoknak tanukénti kihallgatását kérte. A kir. törvényszék ezt a bizonyítást is mellőzendőnek találta, mert ha a felhívott orvosok vallomásával bizonyíthatnák is felperes előadása, alperes kártérítési kötelezettsége még sem lenne megállapítható, mert a felperes által bányamérnöki minőségben végzett munkák azok közé a munkák közé tartoznak, amelyek csak közönséges, vagyis csak oly veszélyekkel járnak, amilyenekkel általában a legtöbb ipari munka jár s amely veszély a felperes által is a megfelelő óvintézkedések alkalmazásával elhárítható.

A budapesti kir. ítélőtábla ítelt: Az elsőbiróság ítéletét helybenhagyja a benne felhozott indokok alapján és azért, mert a felperes saját előadása alapján megállapítható, hogy a betegség, mely őt munkaképtelenné teszi, szerinte is nem valami balesetből, sem az alperesi üzem valamely hiányából, sem pedig az elővigyázati intézkedések megtételénél alperes vagy közgei által a köteles gondosság megsértésével elkövetett valamely mulasztásból állott elő s hogy a felperes által önként választott és folytatott foglalkozással járó következmény, amiért pedig alperes szolgálatadó kártérítési felelősségre nem vonható.

A m. kir. Curia a másodbiróság ítéletét indokai alapján helybenhagyta.

A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL:

Egyszerűsítés a bányakapitányságoknál.

Lapunk első számában egyik olvasónk kérdést intézett hozzánk, hogy miképen lehetne a bányaközönség helyzetén javítani a zártkutatómunkák bejelentése körül? Erre vonatkozólag egy kiváló bányász véleménye alapján — a következőkben összegezzük felvilágosításunkat:

1. Nyomtatványokat nem adhat a bányakapitányság, hiszen utóvégre a zártkutatómunkák bejelentése és foganatósítása nem annyira a kapitányság, mint inkább a fél érdeke. De különben is a kapitányság a fennálló rendelkezések szerint mégis nagyban megkönnyíti az eljárást azért, hogy a közönségnek bármikor rendelkezésére áll s jegyzőkönyvi bemondás alajján is felveszi s beiktatja jogosultságát, sőt ha valaki nem értene hozzá, szívesen ad bárkinek is szóbeli utbaigazítást.

Hogy a kijátszástól is megóvassék a zártkutatómunkájogosult érdeke, az esetleg hibásan kiállított bejelentés kijátszására 20 napi haladékot ad a kapitányság, amiről rendszerint írásban értesíti.

Egyébiránt e tárgyban az ügyvédi közbenjárás sem okoz tetemesebb költséget.

2. Hogy miképen tudhatná meg az érdekelt fél, hogy vajon hány zártkutatómunka tulajdonos nyert jogosultságot előtte egy és ugyanazon területen? — ezt a kérdést már csakis az új bányatörvény keretében lehetne és kell megoldani. Kétségtelenül igaz, hogy itt a közérdek szempontjából segíteni kell s ez csak úgy volna lehetséges, ha a zártkutatómunkákról pontos térképet is kellene felvenni, így a kapitányság könnyebben tudná ellenőrizni, hogy ki és milyen nagyságu területet kötött le.

Mert nagyon természetes, hogy ugyanegy fix pontból egészen ellentétes irányban s ugyanarra az ásványra történhetik lefoglalás. Már most, hogyan tudná megállapítani a kapitányság, hogy egy és ugyanazon területen hány lefoglalás történt?

Az új bányatörvény feladata lesz tehát, hogy ezt a kérdést a közönség előnyére praktikusán oldja meg. Mi fel fogjuk hívni az érdekelt körök figyelmét erre a körülményre s annak idején bátran megmondjuk a magunk véleményét.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

J. A. *Kolozsvár.* Lelkes biztató írása jól esett. Még Ön is részese lehet egy szebb jövőnek. Felajánlott szíves készségét köszönettel honoráljuk. Levél meg.

S. K. *Vajdahunyad.* Levél meg. A tévedést pótoljuk.

B. F. *Sajó.* Küldönk. Ismerősei között tett szíveségét köszönjük.

— A. *Besztercebánya.* Bizalmát nagyrabecsüljük. Kimerítő levél meg.

P. S. *Aranyidán.* Talán később számíthatunk?

— S. *Besztercebánya.* Azt hisszük, hogy nem volna idősebb írni nagyszerű tervéről, hiszen ezáltal is felkeltjük a közérdeklődést s ez csak használhatna. Levél meg.

B. B. *Quarto al mare. pr. Genova* (Itália). A lapot elküldtük szíves üdvözletet a messze idegenbe.

R. G. *Szatmárnémeti.* Mindenesetre jól esik nekünk az elismerő szó, lapunk azonban önzetlenül s szorgosan munkálkodik a szénbányászat fejlesztésén. A bányászatiaknak sok szerencsét!

S. K. *Zalatna.* Felhasználhatjuk. Köszönjük. A kálisókról írt cikkben az említett város sajnálatos sajtóhiba, mert Stassfurt a helyes s magától értetődik, hogy nem Szilícium-Bronz és Phosphor-Bronz a helyes a rézhuzalról írt közleményünkben.

Kívágni és beküldeni!

Kérdő-ív.

Ezen kérdő-ív beküldése semmire sem kötelező. Alulírott részvénytársaság előkelő külföldi összeköttetéseket óhajt felhasználni azon célból, hogy a magyarországi tőkeszegény bányavállalatokat és zártkutatmányokat financirozza.

Azon t. bányatulajdonosok, kik részvénytársaságunkkal összeköttetésbe óhajtának lépni, sziveskedjenek az alanti pontozatokat kitöltve hozzánk beküldeni.

1. Tulajdonos neve és lakása? _____
2. Zártkutatmány, vagy bányája van-e? _____
3. Hol fekszik a bánya (zártkutatmány)? _____
4. Hány zártkutatmányból áll? _____
5. Minő ásványok találtattak a bányaterületen? _____
6. Fel van-e tárva a bánya és üzemen van-e? _____
7. Minő munkálatokat végeztetett eddig és mennyi tőkét fektetett be? _____
8. Van-e a bányaterméről hivatalos analysis? _____
9. Van-e műszaki leírása (expose)? _____
10. Óhajtja-e vállalatát financiroztatni, örök áron, vagy haszonrészesedésre eladni? _____
11. Esetleges megjegyzés: _____

PÉNZÜGYI MERCUR

KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTARSASAG

BUDAPEST, VI. ker. Dalszínház-utca 8. szám

Telefon 23—33.

(az Operával szemben.)

Telefon 23—33.

J. POHLIG A. G. Kölnben,
 épít harminc év óta
sodrony-kötélpályákat,
 a legjobb kivitelben.

Több mint 1700 berendezést szállított 15 - 18, 20, 35 és 43 kilométer hosszban is.

Magyarországi
 képviselő: **Páris Oszkár Budapest**
 VII., Damjanich-ucca 51. szám. Telefon 82-16.

W. F. Leickenbach & Co.,

Maschinenbau-Anstalt,

Leipzig-Sellerhausen.

Spezialität:

**Leitspindel-Drehbänke, Mechaniker-
 bänke, Hobelmaschinen, Bohrmasch.,
 Fräsmaschinen.**

Waagen

für Industrie und Landwirtschaft jeder Art und Grösse
 in nur bestbewährter Ausführung zu billigsten Preisen

**Ph. Wahl, Waagenfabrik,
 Weidenau O (Sieg.)**

Heinrich Exner,

Baumaterialien-Handlung

Lagerplatz und Kontor **Berlin NO. 55,**

Elbingerstr. 61-64, an d. Greifswalderstr. Tel. Amt VII, 2683.

Grösstes Lager in sämtlichen
 alten Baumaterialien für Haus-, Villen- und Fabrikbauten.

Enorme Auswahl in
 fast neuen modernen Türen und Fenstern jeder Art.

Torwege, Schaufenster, Ladentüren in jeder Grösse.

Gartengitter, —|— Träger, L-, U- und Z-Eisen.

Balken, Kant- und Kreuzhölzer, Dachschalung, Fussböden, alt und neu.

Dachschiefer, Granitstufen sowie jegliches andere Baumaterial zu billigsten Preisen.

Hammer-, Hacken-, Bell-, Axt- etc.
Stiele,

in allen nur dankbaren Formen und Grössen.

Grösstes Lager des Continents.
Grösstes Specialgeschäft der Branche.

Muster und Preise auf gefl. Anfrage
Hamburg 1/c. **Momme O. Momsen.**

Putzwolle,

weiss und bunt, in anerkannt gute
Beschaffenheit, offerirt

Herm. Dozauer,
Netzschkau i. V.

Die Erste

Böhmisch-mährische Maschinenfabrik

und Filiale „Prager Brückenbau-Anstalt“ in Prag liefert
komplette Bergbau- u. Hüttenwerks-Anlagen,
Betriebs-Dampfmaschinen und Dampfkessel,
Fördermaschinen jeder Konstruktion und
Grösse,

Förderschalen, eiserne Grubenhunte, Aufsatzvorrichtungen
Patent Strausz, Seilauflösungen, eiserne Förder-
stühle, eiserne Sortirungsgebäude und Dächer, Sor-
tirungsanlagen, Kreiselrätter Pat. Coxe, Pendelrätter
Pat. Karlik, mechanische Wipper Pat. Karlik, Sortirungs-
rost Pat. Karop, Schrauben- und Kaliberroste Pat.
Distl-Susky, Kettenförderungen und Seilbahnen, direkte
Verladungen, Schiebehühnen, Dampfkabel u. Dampfaufzüge.

Kräne, Bremsen, Aufzüge.

Ober- und unterirdische Wasserhaltungs-
maschinen bewährtester Konstruktion.

Pumpen und Gestänge, Kunstwinkel, Steigrohre, Gebläse-
maschinen, Luftkompressoren, Ventilatoren und
Exhaustoren.

Dampfmaschinen für elektrische Beleuch-
tungs- und Kraftanlagen.

Normal- und Schmalspur-Lokomotiven.
Gasmotoren für Saug- sowie Druckgas.

3400

Terri-Ventilatoren

mit direktem Dampfturbinen-Antrieb wurden in
kurzer Zeit geliefert **Entnebelungs-** und
Trocken-Anlag., z. Entfernung v. **Staub,**
Wasserdämpfen od. **heisser Luft**, zur
Gasbügelei, Unterwindfeuerung etc.

E. Maelger, Inhaber: Ernst Maelger,
Berlin 5, Birkenstrasse 57 K.

Acetylen-

Sauerstoff-

Schweissung

bringt eine förmliche Umwälzung in die bisherigen
Arbeitsmethoden der gesamten

Eisen-, Maschinen-, Dampfkessel-, Apparate-,
Blechwaren und Motoren-Industrie.

Unsere Einrichtungen sind unerreicht, hinsichtlich Zweck-
mässigkeit und Oekonomie. Grösste Specialfabrik:

KELLER & KNAPPICH,
G. m. b. H. — Augsburg III.

Fénykép nagyításokat

akármilyen fénykép után, legszebb
kivitelben, 55—68 cm. nagyságu

diszes Passepartoutban 5 kor -ért
olajban szinesen 10 koronáért

küldünk csomagolással együtt.

Képviselek mindenütt felvétetnek:

„RAFAEL“ fényképnagyító és
festészeti műtárem

BUDAPEST VII/22.

Vereinigte

Crummendorfer Quarzschieferbrüche

LANGE, LUX UND OELSNER

RIEGERSDORF, Kreis Strehlen, Preussisch-Schlesien.

Bahnstation CRUMMENDORF der Strehlen-Grottkauer Eisenbahn.
Telegr.-Adr.: Quarzbrüche RIEGERSDORF Strehlen-Schlesien.

Empfehlen ihren auf Ausstellungen **hochfeuerfestem** mehrfach premierte ausgezeichneten **Quarzschiefer** in behauenen oder gesägten rechtwinkligen oder konischen Stücken für Zustellung von Cupol-, Schweiß- und Puddelöfen, für Converter, in Zinkhütten für die Schächte der Zinkdestillieröfen, für Kalk- und Schnitzelrockenöfen Kesselfeuerungs- **Quarzschiefer, ein hochfeuerfester Naturstein**, hält bei Höchsten Hitzegraden ganz wesentlich länger als beste Schamotte oder Dinassteine, wächst nur sehr wenig bei höchsten Temperaturen und ist sehr widerstandsfähig gegen Temperaturwechsel.

Preise: weit geringer, als für Schamotten und Dinassteine.

Quarzschiefer wird in behauenen und geputzten auch mit Diamantsägen voll- und scharfkantig geschnittenen rechtwinkligen und konischen Stücken von bestimmten Längen geliefert und mit bestem ff. Mörtel vermauert.

Allererste Referenzen des Inn- und Auslandes, sowie Originalzeugnisse und Prospekte stehen zur Verfügung.

Geteilte Buchsen

für Holzriemenscheiben,

für leerlaufende und festsitzende Holzriemenscheiben, absolutes Festsitzen derselben, kein Brennen mehr, get. Stellringe.

Man verlange Preislisten.

Plessing & Neider, Leipzig-Neustadt.

Förderwagen-Schmiermittel

Heissdampf-Cylinderöle

in unerreichten Spezialitäten.

Fischer & Comp.,

Leopoldshall-Stassfurt,

Fabrik technische Öle und Fette.

Drahtseile

für alle vorkommenden Zwecke fabriziert in bestbewährten Ausführungen

E. F. ELBERT,

Lugau i. S.

Gegründet 1862.

Gegründet 1862.

Erstklassige

Schmirgel-Scheiben

für alle Zwecke, jede Scheibe 4 Wochen auf Probe. Billigste Preise, rasche Bedienung; bei Jahresabschlüssen, hoher Rabatt.

Fritz Schmidt

Schmirgelwerk,

Freiburg (Baden).

Gummiwaren,
Packungen,
Dichtungsmaterialien

liefert billigst

Lotzges & Hermann,

Schlebusch-Manfort, bei Köln a. Rh.

Vertreter gesucht.

BURMEISTER C. CHAMOTTE-GYÁR

HALBSTADTBAN (ezelőtt C. KULMIZ).

Egyesítve az Egyesült Chamotte-gyárakkal m. Sz. (ezelőtt C. Kulmiz) Saarauban és Marktredwitzben.

Számos kiállításon kitüntetést nyert.

Mindennemű tűzálló-termények; Chamotte-kövek; kvarc- és silica-kövek, magasfoknak (hochbaische) (védjegy XX) és magas savfoknak. Különleges kövek nagyolvasztók és Martin-kemencékhez; üstkövek, tűzálló agyag acéltégelyekhez és hasonló legmagasabb igényeknek megfelelő agyag; Chamottelisztt acélöntéshez; tűzálló elszigetelőkövek 08 fajsúlyig, pl. léghevítő vezeték kifizetéséhez; pirszen-alakkövek, széntéglak a megkívánt mérték szerint, agyaghozadás nélkül, keményen sajtolva, megfelelően égetve, nagyolvasztókhoz. Alakkövek, göredek, hevítő-retorták (Muffeln). A kohászati, légszesz- és vegyi iparágaknál használt mindennemű teljes kemencék szállítanak; különösen teljes nagyolvasztók léghevítővel, göreb- és mészkemencék. — Fenti különlegességekben gyakorlott köművesek rendelkezésre állnak.

Alapított 1850-ben.

Évi termelőképesség: 100 millió kilogramm alakos égetett Chamotte-áru.

1000 munkás.

Az elszállítás Halbstadtban Saarauban és Marktredwitzben a gyár saját vágányain esetleg vizen Boroszlóhból gondosan eszközöltetnek.

Sürgőnycim: „Feuerfest“ Halbstadt.

Lieferung von:

Stahlstempel mit Nahmen etc., Stahlbuchstaben u. Stahlnummern nur in bester Qualität. Stanzgravuren, Prägestempel und Schnitteinrichtungen für die Metallindustrie. — Kontroll-, Kantinen-, Konsum-, Werkzeug-, Bier-, Speise- und Wertmarken aller Art. — Geprägte und gegossene Metallschilder mit Firmen etc. etc.

Rob. Tümmel, Döben.

Gravier- und Präge-Anstalt, Mechanische Werkstätten. Gegründet 1878.

Benn Kupplung

Benn's Patent-Reibungs-Kupplung ist jetzt überall als die beste und zuverlässigste Reibungs-Kupplung anerkannt.

Verkauf pro 1901	57 Stück
Verkauf pro 1902:	242 Stück
Verkauf pro 1903:	337 Stück
Verkauf pro 1904:	787 Stück
Verkauf pro 1905:	909 Stück
Verkauf pro 1906:	1254 Stück

Lizenz-Inhaber für Deutschland:
Vogel & Schlegel, Dresden 27

Gebrüder Siemens & Co.

Lichtenberg - Berlin

Erfinder der Dochtkohle

liefern zu den billigsten Preisen in bekannter, bester Qualität: Kohlenstäbe für elektrische Beleuchtung. — Spezialkohlen für Wechsel- und Gleichstrom. — Effektkohlen für gelbes und rotes Licht. Hervorragende Spezialmarke: „Edelweiss“. — Schleifkontakte aus Kohle von höchster Leistungsfähigkeit und geringster Abnutzung für Dynamos.

Mikrofonkohlen, Kohlen f. Elektrolyse.

Anfertigung von Spiritus Messapparaten und Kondenswassermessern.

Stadtlager Berlin, Schönebergerstrasse 3, Nähe Anhalter Bahnhof.

Téglagyár eladó.

Csepelszigeten, Budapesttől 1 óra távolságra, egy körkemence 18 fülkével, 7 szobás uri lakás, gazdasági épületek 20 holdnyi területen, sürgősen eladó.

Részletes felvilágosítás nyerhető a

Pénzügyi Merkur Keresk. r.-t. nál

Budapest, VII., Dalszínház-u. 8. szám.

Telefon 23—33.

GEBRÜDER FROMME

WIEN, XVIII., Herbeckstrasse 27.

Werkstätte mathematischer
Präcisions-Instrumente.

Gruben-Patent-Boussolentheodolite. Gruben-Instrumente, Taschen-Grubenboussolen-Instrument Preis fl. 67.— in verschiedenen Grössen, Gruben-Latten und Stäbe, Verziehschrauben u. Schnüre. Compasse, Gruben-Regel-Transporteure, Pantographen schwebendes System.

Illustrierte Preisverzeichnisse gratis und franco.

General Vertreter:

von Carl Zeiss in Jena.

Lager von plastisch wirkenden Zeissfeldstechern.

Cramin - Antioxyd

ganz trocken und farblos, daher besonders für blanke Teile, auch für Massenartikel, enorm dünnflüssig und billig im gebrauch.

Seit 10 Jahren bei den einschlägigen Branche bewährt
5 Liter a Mk. 2.50 pro Liter

Putzessenz-Cramin für alle Metalle; da beste existierende Putzmittel, ohne Wienerkalk nachzuputzen

5 Kilo à Mk. 2.— pro Kilo

Ferner alle in unser Fach schlagende Artikel in nur allerbesten Qualitäten.

Hamburger Cramin-Präparaten-Ges. m. b. H.
Altona 4 b. Hamburg.

Mit modernsten Maschinen eingerichtete

Metalldrückerei

übernimmt die Herstellung von

Massenartikeln in jedem Metall

unter Zusicherung des

Eigentumrechtes

Biedermann & Czarnikow,
Berlin SW., Kreuzbergerstrasse No. 71.

Gegründet 1884.

Telegr.-Adr.: Indicator. Giro-Conto: Deutsche Bank.

Magy. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága

Budapesten, Kőbányai-út 19—23. szám.

Sürgöncim: „ÁLLAMI VASGYÁRAK BUDAPEST“.

Telepek: Budapesten, Diögyörött, Vajdahunyadon,
Zólyom-Brezón és Kudsiron.

A budapesti gyárban 1144 löerő, 2850 munkás, a diögyöri gyárban 7000 löerő, 5600 munkás, a vajdahunyadi gyárban 1374 löerő, 1800 munkás, a zólyombrezói gyárban 3765 löerő, 2900 munkás, a kudsiri gyárban 280 löerő, 480 munkás.

Mozdonyok, lokomobilok, arató-, fűkaszáló- és eséplő-gépek, utimozdonyok, szálmakazalozók, kukoricamorzsolók és egyéb gazdasági gépek, vasúti vizállomási berendezések, gőzkazánok, sajtolt villamos kocsikeretlemezek, teljes lokomotiv és vasúti kocsikerékpárok, kerékvázak és tengelyek, vont fényes rudak, kovács- és acélöntvényű hajó- és gépalkatrészek, téglyacél-öntvények, alakos acélöntvények, különféle nyersvas és vasöntvények, szegecses, csavarok, csavarkulcsok, tűzálló agyag- és chamotteárak. Hidak, vasszerkezetek, vasúti sínek és sinkapcsoló-szerkek, teljes vasúti váltók, keresztezések, vastartók, kereskedelmi vasak, lemezek, hidlánctagok, rügőacél, köfűróacél, reszelőacél, kocsirügőacél, vágóacél, fenő-, brescian-, azralon- és durvaacél, sziklavésők, gazdasági szerszámok, különféle acélszerszámok, üllök stb. acéllövédékek, vont, hengereit, kazán-, forr- és fűrócsövek ónozza és galvanizálva, öntött vascövek. Vizgázhegesztési eljárással előállított gőzvezeteki, vízvezeteki és csatornázási csövek és csatornázási csövek szab. kötőkarinakkal vagy hengerelt karmantyúkkal, mindennemű bányacsövek, elektromos vasúti vezetékhez és világító testekhez való árbcok, hajóárbcok, vitorlarudak (Raaen), árbcoszarak (Stengen), árbcoszálfa (Spieren), póznák (Bäume), alagesövek, vízlépcsővek (Speigattöhre), üreges mozgó hajóárak (boule Davits), tengeri uszorok (Meeresbojen) vízépitéshez, hidjármokhoz és partbiztosítási falakhoz alkalmas csövek, melyek vízerővel a földbe nyomtatván és felülről cementtel kiöntetvén, olcsóbbak és tartósabbak mint a kőfalazatok, olaj-, légszesz- és és légnymási tárgyak 200 atmoszféra és azon felüli belső légnymásra, torpedó-légnymók, cellulose eukor- és szappanfűzőüstök, egészen hegesztett üzemi kazánok és mozdonykezan-köpenyek, malomdobok, reorták, központfutók, vegyszeti és ezzel rokoniparok céljaira szolgáló készülékek stb.

Keith=Licht

(Patent)

Press=Gas=Licht.

Gasbezug (wie beim gewöhnlichen Gasglühlichte) vom Gaswerke. Jede bestehende Leitung wird vorwandt. — Lichteffecte von 3000 Hefner Kerzen abwärts bis zu 25 herunter in jeder gewünschten Stärke — Unerreicht billiges Brennen bei genauer Angabe des Gasverbrauchs unter voller Garantie. — Einwandfreie Ersparnis 50% und mehr gegenüber Gasglühlicht. — Ueber 3000 Anlagen im Betrieb. — In verfllossenem Jahre allein über 1000 Anlagen installiert. — Erste Referenzen, Prospekte und Kostenanschläge frei

Deutsche KEITH-LICHT-Gesellschaft

Gebrüder Hirsch, Cöln a. Rh.

LOSSINSZKY IMRE

okleveles gépészmérnök műszaki irodája

Budapest, V. kerület, Lipót-körut 7. szám.

Telefonszám 64—72

Postatakarékp. cheque és clearing 15657. — Folyószámla :
„Hermes“ Bank Budapest. — Lámpaműhely-telef. 2—16.

Táviratcim LOSSIM.

Nagyfényerejű „Unicum“ petróleum izzólámpák szabadalm. egyedüli gyártása és elárúsítása. A jelenkor legszebb és legolcsóbb világítása. 1000 gyertyafény óránként 11,5 fillérbe kerül. Pótolja a villamos ivlámpt. Bármely petróleummal ég. Hordozható, bárhol felállítható és bárki által kezelhető. Bányák, gyárak, gyártelepek, rakhelyek, műhelyek, gazdasági udvarok, kerthelyiségek, fürdő- és forrástelepek stb. stb. számára.

Szabadalmazott „Zenti“ Invert gázégő.

Ideális gázvilágítás! A „Zenit“-égő régen érzett hiányt pótol a gázvilágítás terén, amennyiben ezen égővel felényi gázfogyasztás mellett ugyanolyan intenzív fényt kapunk, mint a közönséges Auer-égővel. A „Zenit“-égő óránként 60 l. gázfogyasztás mellett 60 normál gyertyafényt ad, tehát a közönséges Auer-égőkkel szemben

50%-os gázmegetakarítást eredményez.

A „Zenit“ invert-égő kétféle nagyságban készül :
A-jegyű 60 normál gyertyafényre 60 l. óránkénti gázfogyasztás mellett — B-jegyű 90 normál gyertyafényre 100 l. óránkénti gázfogyasztás mellett:

A „Zenit“ invert-égő ára :

Asztali lámpa állvánnyal (lásd ábrát) A-jegyű 20.— kor.,
B-jegyű 22.— kor. — Fali- vagy csillár-lámpa A-jegyű
10.— kor., B-jegyű 12.— korona.

Manifattura Italiana Cinghie Massoni & Moroni
mailandi gyárának magyarországi vezérképviselősege.

Ajánlja a **„Massoni-Moroni“**-féle valódi teveszörből készült géphajtó szijjakat.

Főbb előnyei a következők: 1. érdes felületüknél fogva jobban simulnak a keréklaphoz és a legerősebb adhézióval bírnak, miáltal a lehető legnagyobb erőátvitelt biztosítják, minden erővesztés nélkül. — 2. Rendbentartásuk nem okoz munkát, miáltal idő- és pénz lesz megtakarítva. — 3. Csak egyetlen erős és könnyen alkalmazható összeköttetést igényelnek. — 4. A munkában a lehető legnagyobb praecizitást fejtik ki, miután teljesen egyenes és hasonmóságú egyetlen darab-ból állanak. — 5. Az idő minden viszontagságának és főleg a nedvesség és a gőz behatásainak ellentállanak s úgy azokkal szemben, mint a por vegyi anyagok és savak stb. kigőzölgéseivel szemben absolute érzéketlenek. — 6. Miután kizárólag teveszörből készülnek, túgulasi hajlandóságuk a legminimálisabb. — Részletes felvilágosítással szolgál

Lossinszky Imre, okl. gépészmérnök, magyarorsz. vezérképviselő.

Folytonégő töltőkályhák

Különösen magyarországi szenekre !

Feyér Gyula, okleveles gépészmérnök, tanár
szabadalmazott rendszere szerint.

Alkalmazásban vannak már : Budapest Városi Villamos Vasut, Technologiai Iparmúzeum, M. kir. államvasutak főműhelye, M. kir. Honv. Miniszterium, Nagykárolyi szinkör, Katonai közp. ruhatár, Váczi városház, Nagyvárad hadapródisk., Schlick-gyár, Danubius hajó- és gépgyá stb.

Munkácsi-féle szab. takaréktűzhelyek egyedüli gyártása és elárúsítása.

Bármely tüzelőanyaggal fűthetők! 35—40% költségmegtakarítás!

Teljes egészükben magyar ipar!

Nincs szükség drága külföldi szénre!

Fűsünk olcsó hazai szénre!

50%-os

költségmegtakarítás !!